

betreft, zeer belangwekkende bloemen. De meeldraden komen één voor één voor den dag, ze springen aan de bovenzijde open en bieden het stuifmeel aan als in een snuifdoosje. Eerst later groeit de stempel omhoog en splitst zich in twee slippen.

Zoek ook eens naar de honing. Die vindt gij niet zoo dadelijk, doordat hij onder haren verborgen ligt. Heel bijzonder zijn de kelken, die bestaan uit twee deelen, een binnenste en een buitenste; de buitenste is, vooral bij de honingbloem een mooi teekenmodel en een beste vliegmaschine voor het rijpe zaad tevens.

Er is voor een aandachtig bloemenvriend nog wel meer op te merken; in sommige streken komen van elk vormen voor, die, of alleen stamperbloem bevatten, of nog slechts kleine en verschrompelde meeldraden. Met eenige moeite kunt ge een mooie serie van overgangen tusschen eenslachtige en tweeslachtige vormen bijeenbrengen. Ook gevulde bloemen zijn bij *Knautia* niet zeldzaam. Daarvan draagt een galmijtje de schuld. Ge kent misschien het kunstje, waardoor de lila bloemen opeens in helder groene veranderd kunnen worden. Laat, als ge zelf niet rookt, er maar eens iemand de brandende sigaar of pijp dicht bij brengen en er de heete rook over heen blazen. Tracht uit te maken of het waar is, zooals beweerd wordt, dat de ammoniak uit de tabak er de oorzaak van is, of dat alleen de hitte het 'm doet.

En wie van graafwerk houdt en de zaak in den grond wil leeren kennen, vindt bij *Succisa*, de blauwe knoop, een mooie gelegenheid. Daar is een bijzondere groeiwijze van de wortelstok te bestudeeren; er blijft n.l. elk jaar maar één stengellid (*internodium*) van leven; de rest breekt of valt bot af aan het oude eind, alsof het daar afgebeten was; daaraan heeft de plant den zonderlingen volksnaam *Duivelsbeet* in het Duitsch *Teufels-abbisz* te wijten. Tracht eens te zien te krijgen hoe zich op het blijvend gedeelte een nieuw *internodium* ontwikkelt; dat moet ge in 't eind van Augustus of nog later nagaan. Plant ge zoo'n duivelshapje over in een bloempot met veenaarde en zand, dan heeft de plant, binnen 't jaar, ook wat zijn wortel betreft, geen geheimen meer voor u; wel wonderen.

E. HEIMANS.

UIT GUERNSEY.

Het is hier een merkwaardig, wonderlijk stukje natuur, van de levende menschen-natuur, tot de half-dooie natuur op de vischmarkt toe. Om te beginnen al met het klimaat. Geen sneeuw, geen vorst, geen hitte. Temperatuur onmatig gematigd. Toen ze puften in Holland deze Meimaand was 't hier koel, zelfs guur. 't Onweert hier alleen in den winter, en 't mist voornamelijk in Mei. De politiek is hier al even raar. 't Is Engeland en toch geen Engeland. Ze spreken Fransch, patois (Normandisch) en Engelsch. Ze gebruiken Fransch geld, Guernsey geld en Engelsch geld. De pijnbank is nog niet afgeschafft en de vrouwen hebben al stemrecht. Een midden-eeuwsche wetgeving en toch de grootste vrijheid. Geen douane, niemand vraagt wie je bent of waar je vandaan komt. Hinder je niemand, dan hindert niemand je. Aan de kust een grootsche, wilde natuur, in 't binnenland een net van keurige wegen, popperige tuintjes, knappe huisjes en overal telefoon-draden en serres en ijzeren windmolentjes. Een welvarend, dichtbevolkt land.

In de plantenwereld dezelfde rarigheden. Australische palmen en Eucalyptus-boomen, prachtige steeneiken en araucaria's en daarnaast eiken en iepen die in Juni pas met kleine blaadjes voor den dag kwamen. *Camellia*'s die in Februari in bloem staan, en meidoorns en seringgen die 't nog later doen dan bij ons. Geen één bloem, die zich behoorlijk aan zijn seizoen houdt. Terwijl ik dit schrijf, begin Juni, bloeit zoowat alles tegelijk. Ik heb nog *Camellia*'s geplukt, en er bloeien nog *Primulia*'s en de rose *Magnolia* van onze tuintjes die in Holland al in April uitbloeit, heeft hier nog bloemen en bladen tegelijk. De blauwe, wilde hyacinth is nog niet uitgebloeid, evenmin de witte *Allium* (die bij Haarlem op Duinlust groeit) en toch bloeien er al wilde rozen, en in de tuintjes ziet men de rozen, pioenen, akeleyen, geraniums, rhododendrons, azalea's in vollen fleur. Een kleinbloemige fuchsia vormt hier dichte hagen en hooge struiken, terwijl een zuidelijke immigrant, de *Ascalonia* met zijn mooie karmijnroode, welriekende bloemen en gladde blaadjes overal als tuinhaag en windbreker wordt gebruikt.

Het blijkt hier wel, dat de meeste bloemen van gematigdheid houden. Niet te koud, niet te heet, overvloed van vocht en van licht, daarbij gedijen ze en bloeien ze 't langdurigst.

Nu de temperatuur schommelt hier tusschen 45° en 65°, de zee rondom zorgt voor constante vochtigheid, en aan zonneschijn is hier geen gebrek. De groote vijand is de wind. Merkwaardig is het, aan den groei der boomen en heesters den invloed van de wind na te gaan. De heerschende westewind buigt natuurlijk alle hoog uitstekende toppen en

doet ze naar 't Oosten groeien, maar overal aan de kust ziet men aan den vorm der meidoornboschjes hoe een opstrijkende wind, van zee uit naar 't land, de takken scheert, ook van Zuid- en Oostkant. Nauwkeurig kon ik de werking niet verklaren. Het is niet alleen 't zout-gehalte, want soms ziet men vlak aan 't water den invloed niet, maar wel hooger op, waar een dal lucht-strooming, tocht doet ontstaan. De kou is 't evenmin, want de zeewind is zelden zeer koud. De snelle vochtverdamping in de jonge spruiten schijnt mij de waarschijnlijkste oorzaak. Daarom is het zoo slim van de Guernsey-iep, die er om bekend is, dat hij zijn kleine blaadjes eerst in Juni de lucht in stuurt. Ik ben niet zeer thuis in de iepen, en mijn vader, die er wèl in thuis was, raakte er zelf wel mee in de war. Maar de Guernsey-iep lijkt bijzonder op de iepen, die bij Haarlem in de buurt van Kraantjelek groeien. Wonderlijk staan in die betrekkelijk ruwe atmosfeer de groote vijgeboomen, die in de open lucht tweemaal 'sjaars een oogst geven.

De typische plant van Guernsey is de stekelbrem, die alle rotsen aan de Zuidkust met gloeiend geel overdekt, en de meidoorn, die alle wegen versiert en de kleinere soms geheel overwelft. Welk een nestelland voor vogels! De weelderige groei aan de kleine beekjes, die door de groenè dalen naar zee vloeien, is fabelachtig. De groote Gunnera, die in Holland wel als „wonderplant“ in tuintjes wordt gekweekt, is hier verwilderd en vormt een prachtig aspect met zijn reusachtige decoratieve bladen en donkere bloemkegels, aan de rotsige oevers van de kleine water-loopjes.

Ook de muur-flora is karakteristiek. De Engelschen sluiten hun parken met muren af, en de meeste wegjes zijn holle wegjes, ook al voor den wind. En die muren zijn altijd prachtig begroeid door de vochtige lucht. Er bloeit nu een mij onbekende hooge bloem op de muren, met purperen bloemtrossen en bleeke, weeke bladeren, die iets aan Valeriaan doet denken en een mooi effect maakt. Eens zag ik er een witte variëteit van.

Aan de westkust is het landschap weer gansch anders. Duinen en rotsen dooreen, meer een echte vlakke zeekust. Daar vond ik de gele zee-papaver. Een oude kennis scheen hij mij van de Zuiderzee.

De hooge rotsen aan de zuidkust zijn als besuikerd van de witte kamillen; daar treft men van die heerlijke struweelen aan, in zonnige hoekjes, van meidoorn, brem, kamperfoelie en hei, wild en dicht doorgroeid. Daar schreeuwen de meeuwen zoo eenzaam of de beschaafde wereld en al de broeikassen van Guernsey duizend mijlen weg zijn. En daar fladderden vele kleine spitsbekjes met fijne stemmetjes tusschen 't struweel. Lager aan zee pikten ze lekkere zeediertjes van de rotsen. Een

van deze snuitertjes was zeer fraai, zwarte kop, wit boordje om, rosbruin frontje, zwart en witte vleugeltjes, zeer bewegelijk kort zwart staartje. Kent men zijn signalement bijgeval?

De zee doet hier erg uitbundig en varieert soms 40 voet in hoog en laag getij. Dat maakt, dat het er tusschen de rotsen bij laag water heel interessant is, maar ook heel glibberig en puntig. In de achtergebleven plassen zie je bloedroode zeeanemoontjes met hun armpjes scharrelen. Hoogerop als de zee weg is, lijken het net dikke roode bloeddruppels. Dan sluiten ze zich en weten door de droge zes uren heen te komen. In 't heldere water zie je makreelen zwemmen, één heb ik achterna gezeten, maar in zee zijn die beesten je altijd te vlug af.

Op de bank op de vischmarkt gaat het beter. Daar liggen de dikke krabben — zoo groot als een leidsche kaas — met doorgesneden zenuwen in de knijpers, zoodat ze niet veel te vertellen hebben. En kanjers van kreeften, met hun sprieten mee meter-lang. Het meest gewone is de spinnekop-krab, net een groote geschaalde vogelspin, die erg fraai rood wordt als je hem kookt. Een mooi, griezelig dier om te zien, beter dan om te eten.

Als je zoo'n groote krab op tafel ziet met zijn schaal stukgeslagen, dan lijkt het wel een hoop potscherven. Geweldig zijn de verdedigingsmiddelen van zoo'n dier. En daarbij vergeleek ik de curieuze taktiek van een andere zeebewoner, die bij uitzondering Guernsey was komen bezoeken. Ik bedoel de klein-vischjes, die als ik wel heb Leptocephalen heeten. Die zijn zóó dun en zóó doorschijnend, dat je ze eenvoudig niet zien kunt. Alleen de oogen, twee kleine zwarte puntjes, zijn in 't heldere water te zien. Voor de rest zijn ze onzichtbaar, ingewanden en al, alleen wat ze gegeten hebben kun je zien. Ook al een verdedigingstaktiek, precies in de omgekeerde richting als de krabben. Allemaal toeval natuurlijk, nietwaar? Ze werden eerst een beetje doorschijnend bij ongeluk en toen werden al de niet doorschijnende zoolang opgegeten, totdat er enkel doorschijnenden overbleven. Klaar als een klontje. De kwestie van tijd is geen beletsel. 't Zou me niet verwonderen, als 't met de menschen ook nog eens zoo ging. We moeten maar goed opletten waar de eerste doorschijnende beginnen op te treden.

Van tijd gesproken — had ik er helaas! maar genoeg van, om hier eens grondig al het levende na te gaan, te determineeren en af te beelden. De eenige Hollanders die hier komen, doen het om de boom- en bloemkweekerij te leeren.

Guernsey.

F. VAN EEDEN.

